

Stadsbilder i tid

Boken *Kaupunkikuvia ajassa*¹ utgiven av SKS 2005 utgör en samling artiklar om olika föreställningar förknippade med städer och stadsliv under en tid som omspannar tiden från antiken till våra dagar. De samtliga 13 artiklarna är indelade i olika helheter enligt teman som lyder under rubrikerna *den klassiska staden, centrum och periferi, motsättningarnas stad och rädslans och hoppets stad*.

Avsnittet *den klassiska staden* inleds med Kai Heikkiläs översikt om de hellenistiska storstädernas gestaltning, rådande stadsideologier och deras antagna verklighet. Marja-Leena Hänninen fortsätter sina reflektioner om den antika världen med att se hur religionen avgränsade och definierade det urbana rummet under antiken och hur det religiösa livet utformades och kom till uttryck i stadsmiljöer.

I delen *centrum och periferi* förflyttas läsaren i tid och rum från antiken till den nya tidens metropoler. Kustaa Multamäki behandlar i sin artikel staden London som ett kommersiellt centrum under den förmoderna tiden. Marjo Kaartinen tillför avsnittet en kvinnlig synvinkel i sin artikel om kvinnans sfärer i städer och på landsbygden i början av den nya tiden. Hon skildrar de urbana sfärerna som var tillgängliga för kvinnan såsom de har berättats om och beskrivits i högreståndskvinnornas dagböcker och brev.

Jouko Nurmiainen flyttar i sin artikel diskussionen från världsmetropolerna till de inhemska förhållandena och grundläggandet av staden Degerby (Lovisa) som ett exempel på den politik som fördes i en svensk 1700-talsstapelstad.

I bokens mest förtjänstfulla kapitel *motsägelsernas stad* har författarna lyckats komplettera varandras resonemang på ett lyckat sätt och diskussionen återgår igen tillbaka till världsmetropolerna med London i förgrunden. I bland annat Mikko Piippos artikel belyses den tudelade bilden av staden London som förhärskade under medeltiden och den diskursen som i samtida litterär kontext talade för och emot den växande metropolen.

Timo Joutsivuo dyker djupare in i de negativa föreställningar som förknippades med Londons expansiva tid som för den dåtida stadsbon betydde förorenad luft och nya urbana hot. Heikki Mikkeli knyter i sin artikel an till den ohälsosamma urbana miljön och belyser de strävanden som gjordes för att återknyta

den urbana människan tillbaka till naturen. I den brittiska författaren James Boswells verk har Markku Kekäläinen hittat berättelser om storstadsupplevelsorna som kompletterar och konkretiserar de olika uppfattningarna om urbant liv både med dess positiva och negativa associationer.

Sista delen med rubriken *rädslans och hoppets metropoler* fortsätter det urbanas litterära anknytning i Marja Jalavas artikel som utgår från Oswald Spenglers verk "Der Untergang des Adendlandes". I artikeln fäster Jalava uppmärksamhet på hur Spengler i sitt verk behandlar motsättningen mellan stad och landsbygd och hur denna motsättning konkretiserades mellan de urbana och rurala världarna.

Den litterära kontexten får fortsättning även i Marja Härmänmaas artikel om maktrelationerna mellan stad och landsbygd med utgångspunkt i de italienska författarna Gabriele D'Annunzios och Filippo Tommaso Marinettis uppfattningar om städerna Venedig och Rom och dessa städers relation till den omgivande landsbygden.

Boken avslutas med en epilog om den finska förstadens uttryck för innovation och identitet. Ett intressant kapitel i sig som tyvärr faller utanför den övriga storstadsresonemangen i boken. Artiklarnas antal och bokens omfattning på över 300 sidor utgör en utmaning för läsaren, men är som väl värd att utforskas eftersom samtliga artiklar är mycket väl skrivna och intressanta.

Artiklarna är också ungefär jämn långa vilket underlättar att upprätthålla intresset genom hela boken. Artiklarna innehåller detaljerade uppgifter och är beskrivande till sin natur. Många detaljer saknar dock källhänvisningar vilket minskar tillgången till information om ursprungskällorna. Föga utrymme ges också åt analytiska funderingar.

I det stora hela är artiklarna beskrivande och förklarande till sin natur och förutsätter inte att läsaren har en viss grad av förhandskunskap. En författarpresentation kunde dock ha funnits för att ge läsaren bakgrundsinformation om författarnas relation till det skrivna. Boken kan rekommenderas för gemene läsare med intresse för den urbana miljöns och urbanitetens olika yttringar i tid och rum.

Sanna Lillbroända-Annala

1 *Kaupunkikuvia ajassa*. Timo Joutsivuo & Markku Kekäläinen (red.). (Historiallinen Arkisto 119.) Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2005, 355 s.